

Ġuzeppi Cutajar tar-Raġel

Jiena Fredu Scicluna, illum ser nirrakkonta storja dwar persuna li hadmet qatigh għar-raħal tagħna. Dan kien in-nannu tiegħi Ġuzeppi Cutajar, imwielew il-Kalkara u mgħammed fil-parroċċa tal-Birgu, peress li l-Kalkara dak in-nhar kienet għadha mhux meqjusa bħala parroċċa. Nota interessanti fuq it-tfulija tan-nannu hi li meta kien żgħir kien imur l-iskola mal-ħabib tiegħu Mikiel Gonzi, li kif jaf kulhadd kien Isqof t'Għawdex u wara sar ukoll Arcisqof ta' Malta. Omm Ġuzeppi, Karmni Rapa, kienet minn Għajnsielem, pero' kienet taħdem Malta. Kien hemm li ltaqgħet ma' Toni Cutajar, disinjatur u inginier it-Tarzna ta' Malta. Dawn iżżewġu u kellhom tifel wieħed, in-nannu Ġuzeppi. Wara xi żmien joqgħodu Malta, xtraw dar fi Triq il-Hamri f'Għajnsielem u ġew joqgħodu fiha. Il-bużnannu Toni fetah ħanut tal-inginerija u beda jaħdem go fih. In-nannu Ġuzepp, ta' raġel bieżel li kien sa minn ċkunitu, beda jaħdem miegħu. Jien ħadt is-sengħa minn għandu għax sa meta kont żgħir, kont immur fejn il-bużnannu Toni fejn kont ngħinu xi ftit ukoll.

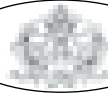
Toni kien jagħmel hafna xogħol volontarju f'diversi postijiet f'Għajnsielem fosthom fil-Knisja l-Qadima, fil-Kunvent tal-Patrijiet ta' Ġiezu u anke fl-istitut ta' San Ġuzepp. U dawn il-valuri, Toni tahom lit-tifel tiegħu Ġuzeppi għax kif ser naraw fil-versi li ġejjin, in-nannu ma kien jgħid le għall-ebda biċċa xogħol speċjalment jekk din tkun ad unur tal-festa tal-Madonna ta' Loretu. In-nannu Ġuzepp kien imlaqqam tar-raġel u jien kelli x-xorti kbira niret dan il-laqqam ukoll. Ġuzepp kien dillestant hafna tal-festi u kien imur kwazi għall-festi kollha. In-nanna biex tiġbidlu saqajh kienet tgħidlu "qisek mejda tal-qubbajd". In-nannu Ġuzepp kien minn tal-ewwel li beda jarma Triq Hamri. Nismagħhom jgħidu li dak iż-żmien kienu jikru l-bnadar mill-irkant tan-Navy Ingliża. Permezz ta' dawn il-bnadar il-vapuri tan-navy kienu jikkomunikaw bejniethom għax fuq kull waħda

kien ikun hemm ittra tal-alfabett. Hekk beda l-armor ta' triq Hamri. Naturalment, mal-medda taż-żmien l-armor aktar beda jirfina ruħu u ftit ffit beda jiżdid u jisbieh. Bdew jingabru il-flus u bihom bdew

jinxtraw il-karti biex iżejnu bihom u nxtraw ukoll palandri bit-tazzi taż-żejt. Dak iż-żmien ma kienx hemm elettriku bħal-lum u aktar minn hekk ma setax isir tiżjin. Wara xi żmien billi n-nannu kien jaħdem fuq il-vapuri tal-merkanzija li kienu jaqsmu bejn Malta u Għawdex, kien ikun minn tal-ewwel li jkun jaf b'xi armor ġdid. Filfatt darba sar jaf b'xi trofej u dan xtrahom u bdew jarmaw it-triq bihom. Niftakarna qiesu lbierah nħaffru t-toqob ma' tfal ohra tampari. Dak in-nhar ma kienx bħal-lum insibu t-toqob mħaffrin lesti! In-nannu kien ivvinta wkoll arkijiet tal-ħadid li kienu mdawwrin bil-liedna. Maż-żmien kien wasal l-elettriku u beda jarma l-fistuni bil-bozoz. In-nannu Ġuzepp, kif għedt qabel, kien idur hafna festi, anki ta' Malta. U jum fost l-ohrajn waqt li kien il-festa tal-Madonna tal-Karmnu tal-belt Valletta, ra sett pavaljuni fuq faċċata tal-injam u isfel kien kollu drapp.

Tant baqa' impressjonat li dak il-hin stess mar fejn il-membri tal-kumitat tal-armor u talabom jagħtuh il-pjanti tal-pavaljun. Dawn mhux talli tawh il-pjanti iżda wkoll offrewlu li jiehu l-pavaljun Għawdex, jaħdem wieħed bħalu u jerga' jehodulhom sal-festa ta' wara. In-nannu Ġuzepp hekk għamel u f'qasir żmien beda x-xogħol fuq dan il-proġett. Wara li kien ilesti mix-xogħol ta' fuq id-dghajjes, arah kien imur dritt fuq ix-xogħol tal-pavaljuni. L-ewwel beda billi għamel skeċċ u waħhal hafna karti strazzi fuqu u b'paċenzja kbira beda jifforma d-disinni. Wara xi żmien beda jesperimenta fuq il-kartonċin u fuq id-drapp. Imbagħad, beda juri dan ix-xogħol lil-ħbiebu ta' fuq il-Hamri u ma xulxin bdew jaħdmu d-disinji fuq l-injam. Fost il-ħbieb tiegħu kien hemm Anġlu Gauci taċ-Ċana u Mikiel Ċiangura li Alla jbierek għadu magħna sal-lum. Mikiel kelli d-drapp f'idejh u barra minn hekk kien ħadem ukoll il-bandalori. Xi nisa diletanti fosthom iz-zija Lela Xuereb u Ġezwalda Galea wkoll taw daqqa t'id fix-xogħol tal-pavaljuni.

Niftakar ukoll li darba minnhom wara l-gwerra n-nannu sar jaf b'xi armar minn Malta li riedu ibieghuh. Dawn kienu trofej u kolonni tal-angli tal-kartapesta. Il-biċċa l-kbira tagħhom kienu miksurin. Xtrahom u biċċiet minnhom kien poġġihom fil-bitha tiegħu u l-oħrajn fil-post li kien waqa' fil-gwerra fejn illum il-ġurnata hemm id-dar ta' Wenza Scicluna. Darba minnhom in-nannu fettillu jibni palk tal-banda u wara hafna kumbattimenti li kien ikollu man-nies irnexxielu jasal għal-proġett kbir. Għall-festa tal-Madonna ta' Loreto kien jagħmel kollox u rnexxielu jagħmel anke dan il-palk li originarjament kien rah f'festa Malta. Bħallma kien għamel għall-pavaljuni, talab il-pjanta tal-palk u beda x-xogħol f'qasir żmien. Fl-għalqa ta' wara d-dar kellu żewg harrubiet, li kienu tant hoxnin li jekk iddawwar idejk magħhom, għandhom xorti kienu jlahhqu!

Għamel qisha pjazza żghira u minn flokhom fetah bieb mill-bitha ta' mat-triq għall-ġol-bitha ta' wara għax fil-bitha ta' mat-triq hadmu s-saqajn tal-palk. Hu u shabu kienu jiċċahdu minn hafna affarijiet sabiex jahdmu fuq dan il-palk u fi żmien sena lestewh. Min jaf kemm-il darba ddecidew li ma jmorrux festi u minflok iġibu xi ffit birra u jpoġġuha go l-ispiera biex tibqa' kiesha biex ikomplu dan l-imbieriek palk. L-ewwel darba li rmawh kien quddiem id-dar tal-Kappillan ta' dak in-nhar u fil-pjazza 'l qadima dam hafna snin jintrema hemmhekk. Wara bdew jarmawh quddiem il-faċċata tal-Knisja l-ġdida u baqa jintrema hemm sal-ġurnata tal-lum. Meta mbagħad kienu regġhu bdew ikomplu l-Knisja l-ġdida,

in-nannu Ġużepp kien ikun minn tal-ewwel li kien imur jaghti daqqa t'id. Niftakar ukoll meta kienu ser jibdew l-arkati tan-navi. Kien għamel il-mudell tal-arkati tal-injam u għamel ukoll il-hadid tal-baldakkin.

Meta kienu għadhom bil-familja joqgħodu il-Kalkara Malta Toni, missier Ġużepp kien hadem l-forċini tal-vara tal-Madonna ta' Loreto u wara hafna żmien in-nannu kien indurahom bil-fidda għax qabel kienu tal-bronż isfar. Niftakar ukoll li kien qalli li kienu żarmaw l-arloġġ tal-Knisja l-qadima u bidlu l-boxxli kollha u għadhom jahdmu sal-lum. Xi għaxar snin qabel ma miet in-nannu Ġużepp hadem grada għall-quddiem in-niċċa tal-Madonna ta' Loreto fil-knisja l-qadima u illum tinsab go l-ispiera tal-mazzri tal-arloġġ tal-knisja 'l qadima. Sahansitra anke l-isqof

Pace kien semgħa bin-nannu Ġużepp u bl-imhabba li kellu għax-xogħol volontarju. Darba minnhom talbu jagħmel xi xogħol fil-Knisja ta' Pinu. Fost ix-xogħol li għamel go dik il-knisja hemm il-gwernici tal-bronż li hemm wiehed kull naha tal-artal tal-kappella. Barraminhekk għamel hafna iktar għax kien bniedem li kien ihobb hafna lil Ghajnsielem u iktar u iktar lill-Verġni Marija ta' Loreto. Tant kien ihobbha li fuq is-sodda tal-mewt baqa' sal-ahhar jagħfas f'idejh statwa żghira tal-Madonna s-Sewda.

Dan kien il-mahbub Nannu tiegħi, bniedem ġeneruż, onest u lest li jaghti daqqa t'id lil kulhadd.

SLAIS CO. LTD.

FRESH FROZEN FOODS

12, Shepherd Street, Rabat RBT 02 - Malta

4, St. Catherine Street, Rabat RBT 02 - Malta

Tel: 2145 4583 / 2145 5110 / 2145 9262

Fax: 2145 4529

Cold Stores: Tel: 2123 3530 / 2123 4764